

Innspill til regjeringens digitaliseringsstrategi

Avfall Norge takker for muligheten til å gi innspill til regjeringens digitaliseringsstrategi.

Avfall Norge organiserer den norske gjenvinningsbransjen og dens interessenter og samarbeidspartnere på tvers av geografi og sektorer. Vi representerer over 200 ulike virksomheter som jobber med avfallshåndtering, gjenvinning og resirkulerte råvarer. Våre medlemmer er IKS'er/kommuner, private gjenvinningssselskaper, returselskaper, gründere, leverandører og rådgivere.

Forventninger til strategien

- Strategiens målbilde bør på en entydig måte beskrive hvilke gevinster som skal utløses for hver enkelt sektor, samt hvordan dette skal måles. Ett slikt mål bør være å fremme effektiv og bærekraftig bruk av samfunnets ressurser.
- Strategien må forankres i respektive departementer og underliggende virksomheter slik at den plasserer forpliktende ansvar for både individuell handling og tverrgående koordinering.
- Strategien bør påpeke tilfeller hvor manglende eller motstridende regulering er til hinder for å utløse ønsket gevinst fra digitalisering, samt foreslå hensiktsmessige endringer.
- Strategien må minimum holde tritt med EUs digitaliseringspolitikk.
- Strategien bør belyse hvordan digitalisering kan bidra til å effektivisere og heve kvaliteten på offentlige anskaffelser.
- Strategien bør prioritere områder hvor digitalisering er en viktig driver for å oppfylle Norges nasjonale mål og/eller ambisjon om å være et foregangsland, eksempelvis innen klima og sirkulær omstilling.

Det bør legges særlig vekt på å beskrive områder hvor digitalisering kan utløse disrupsjon og strukturelle endringer, eksempelvis innen deleøkonomi og markedsutvikling for økt ombruk. Virkemidler

og prioriterte tiltak må underbygge UFF-rammeverkets tilnærming til ressursbruk (unngå - flytt - forbedre).

Drivkrefter og utviklingstrekk som vil påvirke samfunnet generelt, og som strategien bør ta høyde for

- Betydelig strengere krav til tilgang på informasjon om produkters egenskaper som følge av regelverk i EUs grønne giv.
- Kraftig økning i tilgjengelig teknologi og bruksområder for kunstig intelligens.
- Klimapolitikk og omstilling av byggenæringen gir viktig kontekst for digitalisering, blant annet gjennom utforming av intensjoner og forpliktelser i kommende klimapartnerskap. Manglende klimakrav i byggeteknisk forskrift (TEK 17) og manglende informasjonsplikt for miljødokumentasjon som del av byggesaksbehandling i saksbehandlingsforskriften (SAK 10) er barrierer mot ønsket informasjonsflyt om ressursbruk, sirkularitet og klimapåvirkning.
- Bærekraftsdirektivets utkast til standarder for rapportering representerer per i dag [1178](#) datapunkter. Omfanget av informasjonspliktige virksomheter vil øke trinnvis de nærmeste årene, til å også inkludere SMBer. Behovet for automatisert og enkel tilgang til informasjon om blant annet ressursbruk vil dermed øke dramatisk. Offentlig sektor vil bli påvirket gjennom verdikjedens krav om informasjon, eksempelvis data fra offentlige avfallsanlegg om mengder og behandlingsmåter som gjelder for ulike typer levert avfall (se [standard E5](#), rapporteringskrav E5-5, kriterium 38).

De viktigste mulighetene og utfordringene digitalisering fører med seg fremover

Utfordringer

Mangel på data og dårlig tilgjengelighet på data om avfallsmengder er en barriere mot næringsutvikling, investeringer og kunnskapsbaserte beslutninger i det grønne skiftet. Denne utfordringen har blant annet vært løftet av Energi- og miljøkomiteen. Løsningen på utfordringen er helt klart en styrt prosess for standardisering og digitalisering.

Skjerpede krav til vekting av miljø i offentlige anskaffelser fra 2024 blir bredt ansett som krevende og i for liten grad underbygget med veiledninger og anbefalte standardiserte formuleringer. Dette kan avlastes blant annet gjennom styrket digitalisering av DFØs veiledningstjenester. Det er viktig for hele verdikjedene for

fysiske ressurser å skape forutsigbarhet rundt hvilke kvaliteter markedet kan / bør levere av ombrukte og resirkulerte varer.

Omfattende og presis statistikk om ressurser er en grunnleggende forutsetning for konkurransedyktig utvikling av sirkulære tjenesteleverandører og forretningsmodeller. For gjenvinningsbransjen er det kritisk viktig å kunne predikere materialstrømmer med hensyn til både geografi, tidslinje og materialkvalitet. Forberedelse for ombruk og realisering av ombruk vil eksempelvis bare være lønnsomt over et visst kritisk volum, eller ved geografisk nærhet til relevante sirkulære tjenesteleverandører / kunder.

Sammenknytning av data fra ulike kilder stiller strenge krav til tilgangskontroll, personvern og avklarte ansvarsforhold for drift og vedlikehold av systemløsninger. Samtidens raske utvikling av IT-løsninger utfordrer dessuten offentlige systemeieres evne til hensiktsmessig innkjøp og forvaltning av systemer.

Særskilte barrierer mot digitalisering innen bygg, anlegg og eiendom:

- Tilførselen av nye materialer til byggenæringen er over 30 ganger større enn mengden generert avfall, og Norge har et av verdens høyeste nivå av ressursforbruk per capita. Ca ¼ av alt avfall er BA-avfall. Årlig leveres det ca 2 millioner tonn BA-avfall til godkjente avfallsmottak, transporteres ca 100-150 millioner tonn masser, og deponeres ca 5 millioner tonn forurensede masser.

Økt sirkulær ressursutnyttelse i hele verdikjeden vil kreve flyt av informasjon som i dag hovedsakelig befinner seg i lukkede eller manuelle "siloeer":

- FDV-historikk: Materialdokumentasjon, vedlikeholdshistorikk, m.m.
- Byggesaksdata: unike identifikatorer for bygg / anlegg omfattet av byggesaken, saksbehandlingsinformasjon tilknyttet vedtaksstatus m.m.
- Matrikkeldata: metadata om bygg og anlegg omfattet av byggesak
- Miljødokumentasjon som *ikke* er pliktig å levere inn i byggesaker: avfallsplan, miljøkartlegging, ombrukskartlegging, massehåndteringsplan, klimagassregnskap.
- Miljødokumentasjon i byggesaker som *er pliktig* å levere inn i byggesaker, og som er del av digital byggesaksbehandling håndtert av DiBKs regelverksplattform [Fellestjenester BYGG](#): sluttrapport for avfall
- Avfallsdata (underlag for sluttrapport for avfall): Dokumentasjon av mengder og avfallstyper levert til godkjente avfallsmottak (gjenvinningsanlegg og deponier), samt dokumentasjon på avfallsdisponering fra andre mottakere (omsetning for ombruk samt lokal materialgjenvinning)
- Digitale plattformer for ombrukskartlegging og markedsplasser for omsetning (Loopfront, Materia, Material Mapper, Tvinn Solutions,

AV ombruk, Rehub, Porfyr). Disse er ikke knyttet til verken hverandre eller til byggesaker, hvilket er et hinder for sirkulær omstilling.

Muligheter

Offentlige anskaffelser: Standardiserte minstekrav og avklarte beskrivelser av beste praksis bør forankres i forskrifter, slik Anskaffelsesutvalget anbefaler i NOU 2023:26 (boks 9.2 / 10.1 / 14.5 / 14.9), og slik det eksempelvis er gjort i forskrift med utslippskrav for kjøretøy i offentlige anskaffelser, og i skjæringspunktet mellom forurensningsforskriften og BAT-beskrivelser tilknyttet industriutslippsdirektivet. En digital infrastruktur som effektiviserer og tilgjengeliggjør eksempler på konkrete erfaringer vil gjøre det enklere og mindre tidkrevende for innkjøpere å finne definerte løsninger på sine behov, og samtidig skape forutsigbarhet for leverandørmarkedet for å utvikle produkter og tjenester som er etterspurte, lønnsomme og konkurransedyktige. En videreutvikling av DFØs digitale tjenester i [kriterieveiviser](#) og [eksempelbank](#) vil kunne utløse slike gevinster, for eksempel inspirert av Oslo kommunes StartOff-erfaring "[tenk sirkulært](#)" sammen med leverandøren Grayn.

I kjølvannet av styrket satsing på erfaringsdeling og systematisk evaluering av minstekrav / beste praksis, bør det utvikles benchmark-data for kost/nytte for sirkulær ressursbruk sammenlignet med valg av nye (jomfruelige) råvarer. Slik benchmarkdata bør standardiseres og benyttes som bransjenormer i alle kalkuleringsverktøy på markedet, på lik linje med data fra f.eks. [Norsk Prisbok](#).

Virkemiddelapparatet (offentlige tilskuddsordninger): Sterkere og tydeligere kobling mellom kjente barrierer hvor digitalisering er en del av løsningen, med utforming av målrettede programmer i virkemiddelapparatet. Utlysninger bør da skille mellom løsninger som krever innovasjon, og løsninger som krever utrulling av modne løsninger hvor risiko ligger i varighet og skala for lønnsom markedsutvikling.

Digitalisert data om ressurser på stor skala er en grunnforutsetning for kunnskapsbasert utforming av regulering (f.eks. klimakrav i TEK 17 og sektorbaserte klimagassbudsjetter), vurderinger av skatte- og avgiftsbestemmelser (f.eks. forbrennings- og materialavgifter), og utforming av treffsikre tilskuddsordninger i virkemiddelapparatet (Forskningsrådet, Enova o.a.).

Byggenæringen forventes i 2024-25 å inngå klimapartnerskap med regjeringen. Prosessen med klimapartnerskap er inspirert av tilsvarende regime i Danmark, hvor det har blitt etablert klimakrav i byggeteknisk forskrift. Byggenæringen i Norge ønsket ved revisjon av byggeteknisk forskrift i 2022 at tilsvarende krav skulle bli innført i Norge, hvilket ikke ble innfridd. Krav til klimaregnskap og ombrukskartlegging ble innført i TEK 17 fra juli 2022, men informasjonen er dessverre ikke obligatorisk å sende inn som del av byggesaken, og er derfor ikke tilgjengelig for statistikk- eller analyseformål. Manglende tilgang på slik

informasjon er til hinder for statistikk og analyseformål, benchmarking og verifikasjon av hensiktsmessige klimakrav i regulering, samt utvikling av markeder og tjenester. Byggenæringen forventer derfor at kommende klimapartnerskap skal forplikte ny revisjon av TEK med innføring av klimakrav, samt informasjonsplikt for miljødokumentasjon i saksbehandlingsforskriften (SAK, [§5-5](#)).

Slik kan regjeringen bidra til å løse disse utfordringene gjennom denne strategien

- Byggenæringen: Prioritere revisjon av SAK 10 slik at det blir informasjonsplikt for å levere inn all miljødokumentasjon i byggesaker ved søknad om igangsettingstillatelse, og at dette løses gjennom DiBKs løsning for digital byggesaksbehandling, Fellestjeneste BYGG.
- Byggenæringen: Etablere unike identifikatorer for bygg og anlegg, og tilrettelegge for utveksling av matrikkel- og ressursinformasjon mellom digitale ombruksplattformer, avfallsanlegg og byggesaker.
- Bygg- og anleggsnæringen: Fremheve pilotprosjektet Bærum Ressursbank som et forbilde for digitalisering og utvikling av markedsløsning for sirkulær massehåndtering.
- Offentlige anskaffelser: Etablere digital infrastruktur for et interaktivt "løsningsbibliotek" som effektiviserer og tilgjengeliggjør DFØs kriterievevisere og eksempelbank på en måte som kan kobles opp mot forpliktelser i forskrifter.
- Offentlige tilskuddsordninger: Uttalt fokus på digitalisering i utlysninger, for å utvikle løsninger, verdikjeder og forretningsmodeller som anvender digitalisering aktivt til sirkulær omstilling.

Materialgjenvinning

Regjeringen bør etablere en «Nasjonal dataplattform for sirkulærøkonomi», som løpende samler og tilgjengeliggjør standardisert data over avfallsmengder, materialstrømmer og ombruk. En kommende «nasjonal dataplattform for sirkulærøkonomi» må tilgjengeliggjøre data på en måte som sikrer innovasjon og verdiskaping.

Kåre Fostervold

Direktør Samfunnskontakt

Avfall Norge